

Академія правових наук України
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва

***МЕТОДОЛОГІЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ***

Збірник матеріалів II Міжнародної
науково-практичної конференції

Київ
2009

б, нічого в цьому поганого немає, якби не одна вимога – на документах повинні бути підписи суміжних власників землі і землекористувачів, яких може бути немало. Ось тут і починаються всі біди того пересічного громадянина – одного не можна знайти, інший не хоче підписувати, бо якимсь сусідом як «кіт із мишею», інший ще якусь причину знайде. А землевпорядні органи, які і внесли ці пропозиції до нормативно правових актів, в кожному конкретному випадку виступають як такі собі «миротворці», звичайно часто не безкоштовно. Все це викликає надходження до державних і правоохоронних органів непоодиноких скарг від громадян.

Мабуть, з цієї причини наказом Держкомзему від 04.05.1999 р. № 43 було скасовано вищезазначений наказ № 38 від 15.04.1993 р. і затверджено нову Інструкцію з цих питань, в яку пізніше вносились відповідні зміни [5].

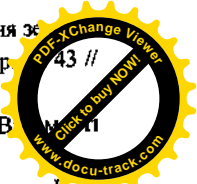
І саме основне. Ні у Земельному кодексі України, ні в Законі України «Про землеустрій» [6], ні у вищезазначеній Інструкції при погодженні меж земельної ділянки із суміжними власниками земель і землекористувачами не передбачено їх підписи на будь яких документах, тому вимагати їх протизаконно.

І ще одне. У Науково-практичному коментарі Земельного Кодексу України дається роз'яснення [7, с. 554], що у випадку, коли визначення меж земельних ділянок не було узгоджено з суміжними землекористувачами, в акті вказуються шляхи вирішення спірних питань, якщо такі є.

Підсумовуючи викладене, сподіваємося, що державні землевпорядні органи та органи самоврядування при вирішенні питань оформлення матеріалів про надання у власність чи користування земельних ділянок будуть керуватися лише Законом, як це і передбачено Конституцією України, і не будуть викликати потік непотрібних скарг від громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 18.12.1990 р. № 561-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 10. – С. 98.
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27.
4. Наказ Держкомзему України «Про затвердження Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право власності на землю і право постійного користування землею, договорів на право тимчасового користування землею (в тому числі на умовах оренди)» від 15.04.1993 р. № 28 // ЮПС Законодавство. – Версія 2.7.4. – Станом на 20.05.2009 р.
5. Наказ Держкомзему України «Про затвердження Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право приватної власності на землю, право колективної власності на землю, право власності на землю і право по-

стійного користування землею, договорів на право тимчасового користування землі (в тому числі на умовах оренди) та договорів оренди землі» від 04.05.1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 23. – С. 357.

6. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 р. № 858-ІV // ВР України.
7. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України / Кол. авт.: Л. С. Бондар, А. П. Гетьман, В. Г. Гончаренко та ін.; За ред. В. В. Медведчука. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 643 с.

Впровадження Закону України «Про акціонерні товариства»: проблеми перехідного періоду

Саракун І. Б.,

науковий співробітник Лабораторії корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва АПрН України

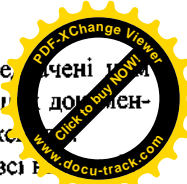
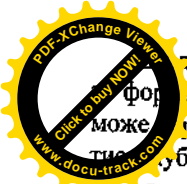
29 квітня 2009 року набрав чинності Закон України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон, ЗУАТ) [1]. Із прийняттям цього нормативно-правового акта для акціонерних товариств запроваджено нові правила діяльності.

Набрання чинності Закону викликає певну паніку у цих товариствах, оскільки в умовах існуючої фінансової нестабільності їм необхідно засвоїти цілу низку положень, встановлених ЗУАТ. Це вимагає активного залучення як самих учасників та органів акціонерних товариств, так і фахівців з корпоративного права та управління. Адже необхідно провести копітку та велику за обсягом роботу в цій сфері.

Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку (далі – ДКЦПФР) 17.02.2009 р. затвердила Роз'яснення «Щодо порядку застосування окремих положень Розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону «Про акціонерні товариства» у зв'язку із набранням ним чинності» (далі – Роз'яснення). У них прописано положення щодо приведення діяльності відкритого акціонерного товариства (далі – ВАТ) та закритого акціонерного товариства (далі – ЗАТ) відповідно до вимог цього Закону. Відповідно до Роз'яснення акціонерним товариствам необхідно здійснити такі дії:

- а) внести зміни до статуту товариства шляхом викладення статуту у новій редакції, які, в тому числі, передбачають зміни найменування акціонерного товариства з відкритого/закритого акціонерного товариства на публічне/приватне акціонерне товариство, а також виконання всіх інших вимог Закону України «Про акціонерні товариства» у статуті товариства;
- б) привести внутрішні документи товариства відповідно до вимог Закону, а також нової редакції статуту товариства [2].

Тож постає питання: чи зможуть акціонерні товариства вчасно реалізувати покладені на них завдання?

то правильності вибору типу товариства: публічного чи приватного, формально згідно зі ст. 5 Закону чисельність акціонерів приватного АТ не повинна перевищувати 100 осіб. Якщо кількість осіб більша – воно буде вважатися публічним. При одночасному бажанні товариства залишатися приватним, виходом із ситуації може бути викуп акцій у міноритарних акціонерів. У такому спосіб мажоритарні акціонери зможуть збільшити свої пакети акцій і зменшити кількість акціонерів. Причому мажоритаріям чи не в останнє надається можливість здійснити укрупнення пакетів акцій без інформування про це інших акціонерів і товариства, що вже передбачено ст.7 нового Закону.

Отже, незалежно від виду існуючих товариств (ВАТ чи ЗАТ), законодавець надає можливість їх вибору. Цією нагодою мали б скористатися ті акціонерні товариства, які мають бажання змінити тип товариства. Адже згідно із Роз'ясненням ДКЦПФР приведення діяльності ВАТ та ЗАТ відповідно до вимог Закону «Про акціонерні товариства» не потребує застосування процедури припинення акціонерного товариства, а згідно з п.7 «Прикінцевих та перехідних положень» акціонерні товариства звільняються від сплати реєстраційного збору під час реєстрації змін до статуту товариства або статуту в новій редакції у зв'язку з приведенням його відповідно до цього Закону.

Щодо приведення статутів та інших внутрішньокорпоративних актів акціонерного товариства відповідно до вимог Закону, то все ускладнюється відсутністю типових примірників цих документів. Справа в тому, що ані в Прикінцевих та перехідних положеннях Закону, ані в зазначеному Роз'ясненні ДКЦПФР не йдеться про розробку типових статутів та положень. Виходить, що акціонерні товариства самі повинні зрозуміти та врахувати цілу низку нових, запропонованих ЗУАТ правил щодо створення, діяльності, реорганізації та припинення АТ, та затвердити їх на загальних зборах. Причому зробити це необхідно вчасно, а саме: не пізніше ніж протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом. Адже починаючи вже з 29.04.2011 р. будь-який акціонер акціонерного товариства, статут якого не приведено відповідно до норм цього Закону, має право звернутися до суду з позовом про приведення статуту товариства відповідно до цього Закону.

Враховуючи рекомендації ДКЦПФР в частині виконання вимог законодавства щодо строків, – у 2010 році на річних загальних зборах АТ слід прийняти рішення про викладення статуту у новій редакції і зміни найменування товариства з відкритого/закритого на публічне/приватне. Виходячи із цього, акціонерним товариствам необхідно вже сьогодні думати про те, як врахувати нові вимоги Закону і закріпити їх у своїх локальних документах.

Непросте завдання покладено й на самих акціонерів, які повинні своєчасно ознайомитися із цілим пакетом локальних актів для внесення пропозицій до них. Згідно з Прикінцевими та перехідними положеннями протягом шести місяців з дня опублікування цього Закону ДКЦПФР зобов'язана розробити і

прийняти відповідні підзаконні нормативно-правові акти, передбачені цим Законом. Нам залишається лише сподіватися, що серед пакету документів буде відведено місце типовому статуту та відповідним положенням. Починаючи з 29.04.2011 р., всім АТ необхідно виконувати всі вимоги цього Закону.

Починаючи з 29.04.2011 р., всім АТ необхідно виконувати всі вимоги цього Закону. Починаючи з 29.04.2011 р., всім АТ необхідно виконувати всі вимоги цього Закону. Починаючи з 29.04.2011 р., всім АТ необхідно виконувати всі вимоги цього Закону.

Процедура переведення акцій у бездокументарну форму також вимагає часу і передбачає виконання цілої низки дій емітентами. Зміни до Положення про порядок переведення випуску іменних цінних паперів у бездокументарну форму, затверджені Рішенням ДКЦПФР від 29.08.2008 № 955 [3] (далі – Зміни), вносять доповнення пунктами 1.11 та 1.12 такого змісту:

«1.11. При переведенні випуску іменних акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування емітент повинен здійснити такі дії:
– прийняти рішення про переведення випуску іменних акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування (рішення про дематеріалізацію);

– укласти договір про обслуговування емісії з обраним відповідно до вимог цього Положення депозитарієм, який буде обслуговувати випуск акцій, який дематеріалізується, та договір про відкриття рахунків у цінних паперах із обраним відповідно до вимог цього Положення зберігачем, у якого емітент відкриває рахунки в цінних паперах власникам акцій випуску, що дематеріалізується;

– опублікувати в одному з офіційних друкованих видань ДКЦПФР повідомлення про дематеріалізацію та повідомити про це персонально кожного власника, зареєстрованого в реєстрі власників іменних цінних паперів, випуску, що дематеріалізується, способом, визначеним при прийнятті рішення про дематеріалізацію;

– здійснити в ДКЦПФР заміну свідоцтва про реєстрацію випуску іменних акцій документарної форми існування на свідоцтво про реєстрацію випуску акцій у бездокументарній формі існування;

– забезпечити припинення обслуговування випуску акцій документарної форми існування у реєстроутримувача в системі реєстру власників іменних цінних паперів за цим випуском;

– забезпечити передачу реєстру власників іменних цінних паперів та переведення обліку прав власності на акції у бездокументарній формі до зберігача;

– забезпечити відкриття зберігачем рахунків у цінних паперах власникам іменних цінних паперів випуску, що дематеріалізується.

1.12. Емітент повинен не пізніше 10 (десяти) календарних днів від дати прийняття рішення про дематеріалізацію опублікувати повідомлення про дематері-

випуску в одному з офіційних друкованих видань ДКЦПФР, а також повідомити про дематеріалізацію випуску кожного власника, зареєстрованого в реєстрі власників іменних цінних паперів випуску, що дематеріалізовано, визначеним при прийнятті рішення про дематеріалізацію».

Рішення про дематеріалізацію приймається загальними зборами акціонерного товариства і оформлюється протоколом, який повинен містити:

- реквізити емітента: повне та скорочене (за наявності) найменування згідно з установчими документами; ідентифікаційний код за ЄДРПОУ; дані свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи (серія, номер запису, дата проведення державної реєстрації, орган, що видав свідоцтво); місцезнаходження згідно з реєстраційними документами; адресу для поштових повідомлень; телефон, факс; перелік посадових осіб емітента, які мають право діяти від імені емітента без доручення;

- реквізити випуску іменних акцій документарної форми існування, щодо якого прийнято рішення про дематеріалізацію (витяг з протоколу), вид цінних паперів (із зазначенням типу); дані свідоцтва про реєстрацію випуску (дата реєстрації, орган, що видав свідоцтво, та реєстраційний номер випуску); міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів; номінальна вартість акції даного випуску; кількість випущених акцій даного випуску; загальна номінальна вартість акцій даного випуску;

- реквізити депозитарію, який буде обслуговувати випуск акцій, щодо якого прийнято рішення про дематеріалізацію (найменування, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ, дані свідоцтва про державну реєстрацію – серія, номер запису, дата проведення державної реєстрації, орган, що видав свідоцтво, місцезнаходження; телефони контактної особи, дані ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме: депозитарної діяльності депозитарію цінних паперів);

- реквізити зберігача, у якого емітент буде відкривати рахунки в цінних паперах власникам акцій (найменування, місцезнаходження, телефони контактної особи, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ, дані свідоцтва про державну реєстрацію – серія, номер запису, дата проведення державної реєстрації юридичної особи, орган, що видав свідоцтво; дані ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме: депозитарної діяльності зберігача цінних паперів);

- кількість та відсоток голосів акціонерів, що беруть участь у загальних зборах;
- кількість та відсоток голосів акціонерів, що приймають рішення про зміну форми існування акцій;
- дату припинення ведення реєстру.

2. 2. Не пізніше 30 (тридцяти) календарних днів від дати прийняття рішення про дематеріалізацію емітент повинен здійснити дії щодо заміни сві-

доцтва про реєстрацію випуску іменних акцій документарної форми існування на свідоцтво про реєстрацію випуску акцій у бездокументарній формі існування.

Отже, дематеріалізація – це найбільш тривалий процес для майбутнього підприємства. Вона напряму залежить від кількості акціонерів. Адже в Україні налічується велика кількість акціонерних товариств із кількістю понад 1000 акціонерів. Тому деякі великі АТ, такі як ВАТ «Мотор-Січ», вже на зборах цього року приймають рішення про переведення акцій у бездокументарну форму. Ще одне питання стосується діяльності зберігачів. Справа в тому, що кількість акціонерних товариств з документарною формою існування акцій в Україні становить близько 30 тисяч. Число ліцензованих торговців-зберігачів – 250. Кількість сертифікованих фахівців у більшості зберігачів не перевищує трьох. Як правильно зазначає С. Ямпольський, прогнозується падіння ринку виконання робіт зі знерухомилення випусків акцій для зберігачів, що призведе до певних труднощів і здорожчання їх праці. Це ще один доказ недоцільності відкладення прийняття рішення про дематеріалізацію [4].

За словами начальника Івано-Франківського територіального відділення ДКЦПФР, проблеми із забезпеченням зберігачами у м. Івано-Франківську немає. Хоча не менш актуальним залишається те, що на сьогодні відсутнє Типове положення про реєстрацію випуску акцій. Воно буде надано не раніше вересня 2009 р.

Тож у акціонерних товариств залишається обмаль часу для реалізації всіх наведених процедур по адаптації до нового Закону і їх необхідно здійснювати вже сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

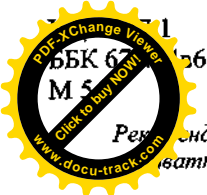
1. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р.
2. Роз'яснення ДКЦПФР «Щодо порядку застосування окремих положень Розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про акціонерні товариства» у зв'язку із набранням ним чинності» від 17.02.09 р.
3. Рішення ДКЦПФР «Про затвердження Положення про порядок переведення випуску іменних акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування» від 30.06.2000 р. (із змінами, внесеними згідно з Рішеннями ДКЦПФР від 29.08.2008 р.).
4. Ямпольський С. Як жити з новим Законом «Про акціонерні товариства» // epravda.com.ua.

Правове врегулювання відносин у сфері забезпечення прав громадян на безпечне довкілля шляхом стандартизації

Попович Т. Г.,

науковий співробітник Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва АПрН України

Останнім часом довкілля набуває дедалі більшого значення в суспільному розвитку. Розвиток суспільства та надійність його структури залежать від політики у сфері захисту навколишнього природного середовища. Україна у межах

Рекламовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Академії правових наук України (протокол № 9 від 28 жовтня 2009 р.)

Редакційна колегія:

- член-кореспондент АПРН України О. Д. Крупчан (голова),
- академік АПРН України Н. С. Кузнисцова, академік АПРН України Я. М. Шевченко,
- академік АПРН України В. В. Луць, академік АПРН України А. С. Довгерт,
- член-кореспондент АПРН О. В. Дзера, член-кореспондент АПРН Р. А. Майданик,
- член-кореспондент АПРН В. С. Щербина, член-кореспондент АПРН О. Д. Святоцький,
- член-кореспондент АПРН І. В. Спасибо-Фатсєва, доктор юридичних наук О. П. Орлюк,
- доктор юридичних наук М. К. Галянтяч, кандидат юридичних наук В. І. Борисова,
- кандидат юридичних наук І. Е. Берестова, кандидат юридичних наук Є. О. Мічурін,
- кандидат юридичних наук В. М. Махінчук

Методологія приватного права: сучасний стан та перспективи розвитку (м. Київ, 22-23 травня 2009 року): Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія частного права: современное состояние и перспективы развития» / Ред. кол. О. Д. Крупчан (голова), Н. С. Кузнисцова, Я. М. Шевченко та ін. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 424 с.
ISBN 978-966-7509-65-1

У збірнику узагальнено матеріали II Міжнародної конференції «Методологія приватного права: сучасний стан та перспективи розвитку», яку було організовано Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва спільно із Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності АПРН України та юридичним факультетом національного університету імені Тараса Шевченка у м. Києві 22–23 травня 2009 року. До збірника включено тези доповідей як відомих вчених, так і молодих науковців. Тематика тез доповідей відображає актуальні проблеми розвитку методологічних засад досліджень приватного права; фундаментальні та прикладні аспекти методології приватного права, методологію приватного права в сфері господарювання та сучасні тенденції розвитку методології приватного права в Україні й зарубіжних країнах.

Видання розраховане на суб'єктів нормотворчої діяльності, правознавців, широке коло осіб, які цікавляться питаннями методології приватного права в Україні та зарубіжних країнах.
ISBN 978-966-7509-65-1

© Автори., 2009
© О. Д. Крупчан та ін., 2009
© НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009